



Єдина екологічна платформа "ЕкоСистема"

Заява

про визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки від 06.10.2026 р.

Реєстраційний номер справи в Єдиному реєстрі № 10-09-37647-26

Замовник:

Фонд державного майна України (01133, Київ, вул. Генерала Алмазова, 18/9)

1. Назва документа державного планування:

ЗАЯВА про визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки проекту розпорядження Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до плану заходів з управління шахтними водами Кривбасу»

2. Основні цілі документа державного планування, його зв'язок з іншими документами державного планування

Заява стосується проведення процедури стратегічної екологічної оцінки (СЕО) проекту розпорядження Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до плану заходів з управління шахтними водами Кривбасу», (далі - Проект розпорядження). Рівень планування - галузевий. Відповідно до пункту 3 частини першої статті 1 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» від 20 березня 2018 року № 2354-VIII, документи державного планування - стратегії, плани, схеми, містобудівна документація, загальнодержавні програми, державні цільові програми та інші програми і програмні документи, включаючи зміни до них, які розробляються та/або підлягають затвердженню органом державної влади, органом місцевого самоврядування. Враховуючи, що реалізація окремих заходів, затверджених розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20 грудня 2021 року № 1802-р «Про затвердження плану заходів з управління шахтними водами Кривбасу» (далі - План заходів) внаслідок військової агресії російської федерації стала технічно неможливою, Фондом державного майна України розроблений Проект розпорядження до Плану заходів, що пропонується до затвердження розпорядженням Кабінету Міністрів України. Проект розпорядження до Плану заходів розроблений на виконання рішення Комітету Верховної Ради України з питань екологічної політики та природокористування від 03 вересня 2025 року № 242/6, є основою для впровадження заходів по зменшенню негативного впливу видобутку залізної руди підземним способом на території Криворізького залізорудного басейну на навколишнє середовище, а також запобігання низки техногенних катастроф на території м. Кривого Рогу. Проект розпорядження охоплює заходи, передбачені Державною цільовою програмою комплексного водозабезпечення територій, які зазнали впливу воєнних дій, на період до 2030 року, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 вересня 2024 року № 884-р. Шахтні води Кривбасу визнані однією з найактуальніших екологічних проблем, яка поширюється на територію трьох областей: Дніпропетровської, Миколаївської, Херсонської. Проектом розпорядження передбачено

розробка та реалізація заходів, спрямованих на забезпечення дотримання вимог Водного кодексу України в частині забезпечення зниження рівня мінералізації шахтних вод перед скиданням їх у водні об'єкти шляхом розбавлення їх перед скиданням у р. Інгулець до фонових показників вмісту забруднюючих речовин у річці. Для розбавлення шахтних вод перед скиданням у р. Інгулець передбачалося використання дніпровської води, поданої з Каховського водосховища. В зв'язку зі знищенням Каховського водосховища внаслідок військової агресії РФ, виконання частини заходів, передбачених Планом заходів, стало технічно неможливим. В основу концепції поводження з шахтними водами Кривбасу, що є основою Проєкту розпорядження, покладено утилізацію шахтних вод шляхом закачування їх в підземні водоносні горизонти, що не містять прісних вод та не мають гідравлічного зв'язку з водоносними горизонтами, що залягають вище. Метою Проєкту розпорядження є забезпечення дотримання вимог Закону України про охорону навколишнього середовища в процесі видобутку залізних руд Криворізького залізорудного басейну підземним способом. Основними напрямками Проєкту розпорядження є: - забезпечення екологічної безпеки експлуатації споруд, пов'язаних з транспортуванням, акумуляцією та скидом шахтних вод; - розробка та впровадження ефективних заходів, спрямованих на безпеку утилізації шахтних вод для навколишнього природного середовища зокрема ліквідацію екологічного навантаження на басейн р. Інгулець; - забезпечення постійного екологічного контролю за процесами скиду шахтних вод у водні об'єкти; - забезпечення сталої роботи гірничорудних підприємств з підземного видобутку залізних руд. Проєкт розпорядження охоплює період до 2031 року та включає організаційні, адміністративні, фінансові та технологічні заходи, які мають бути реалізовані за короткий (менше року), середній (три роки) терміни та у віддаленій перспективі (понад три роки)

3. Якою мірою документ державного планування визначає умови для реалізації видів діяльності або об'єктів, щодо яких законодавством передбачено здійснення процедури оцінки впливу на довкілля (у тому числі щодо визначення місцезнаходження, розміру, потужності або розміщення ресурсів)

Відповідно до частини першої статті 3 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля», здійснення оцінки впливу на довкілля є обов'язковим у процесі прийняття рішень про провадження планованої діяльності, визначеної частинами другою і третьою цієї статті. Така планована діяльність підлягає оцінці впливу на довкілля до прийняття рішення про провадження планованої діяльності. Відповідно до частини другої статті 3 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля», до першої категорії видів планованої діяльності та об'єктів, які можуть мати значний вплив на довкілля та підлягають оцінці впливу на довкілля, включено: греблі, водосховища та інші об'єкти, призначені для утримання та постійного зберігання води, коли нові або додаткові об'єми затриманої води перевищують 10 мільйонів кубічних метрів. До другої категорії видів планованої діяльності та об'єктів, які можуть мати значний вплив на довкілля та підлягають оцінці впливу на довкілля, включено: будівництво гребель та встановлення іншого обладнання для утримання або накопичення води на тривалі проміжки часу; проведення робіт з розчищення і днопоглиблення русла та дна річок, берегоукріплення, зміни і стабілізації стану русел річок; будівництво акведуків та трубопроводів для транспортування води на далекі відстані; господарську діяльність, що призводить до скидання забруднюючих речовин у водні об'єкти, та забір води з водних об'єктів за умови, що водозабір підземних вод перевищує 300 кубічних метрів на добу. Проєктом розпорядження передбачено будівництво гідротехнічних споруд на території ставка-накопичувача шахтних вод б. Свистунова, розташованого на території Криворізького району Дніпропетровської області, будівництво системи із закачування шахтних вод в підземні водоносні горизонти, що не містять прісних вод та не мають гідравлічного зв'язку з водоносними горизонтами, що залягають вище. Таким чином, окремі заходи з реалізації Стратегії підлягатимуть процедурі оцінки впливу на довкілля відповідно до Закону України «Про оцінку впливу на довкілля»

4. Інформація про ймовірні наслідки: а) для довкілля, у тому числі для

здоров'я населення; б) для територій з природоохоронним статусом; в) транскордонні наслідки для довкілля, у тому числі для здоров'я населення

Відповідно до «Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування в ході здійснення стратегічної екологічної оцінки» будуть проаналізовані та уточнені потенційні наслідки реалізації Проекту розпорядження, зокрема, будуть оцінені такі: щодо впливів на водні ресурси, зокрема, внаслідок проведення різноманітних інженерних робіт, включаючи буріння свердловин для закачування шахтних вод в глибокі підземні горизонти; щодо впливів на атмосферне повітря під час виконання будівельно-монтажних робіт з реконструкції ставка-накопичувача; щодо впливу на підземні води з урахуванням надходження до них мінералізованих шахтних вод; щодо впливу на середовища існування, флору, фауну, природоохоронні території та ландшафти, будуть оцінені потенційні впливи на водні, навколоводні та інші екосистеми, приурочені до них біоценози, рослинні та тваринні угруповання, цінні та масові види тварин, рослин, інші біотичні комплекси внаслідок скидання шахтних вод в р. Інгулець щодо впливу на геологічне середовище під час виконання будівельно-монтажних робіт з реконструкції ставка-накопичувача та буріння свердловин до кристалічних порід для закачування шахтних вод; щодо впливу на геологічне середовище процесу закачування шахтних вод в глибокі підземні горизонти; щодо впливу на навколишнє соціальне середовище (населення), його здоров'я внаслідок впливу закачування шахтних вод у глибокі підземні горизонти; щодо впливу на навколишнє техногенне середовище, внаслідок будівництва об'єктів, необхідних для забезпечення закачування шахтних вод в глибокі підземні горизонти. Потенційні наслідки реалізації заходів, передбачених Проектом розпорядження, будуть порівняні з існуючим станом системи транспортування, акумулювання та скидання шахтних вод Кривбасу а також оцінені позитивні зміни щодо впливу на навколишнє середовище внаслідок реалізації заходів.

5. Виправдані альтернативи, які необхідно розглянути, у тому числі якщо документ державного планування не буде затверджено

За десятиліття існування проблематики шахтних вод Кривбасу було розроблено не один десяток варіантів утилізації шахтних вод, зокрема такі проекти як «Відведення шахтних вод Кривбасу за межі басейну р. Інгулець», «Обґрунтування технологічних схем та параметрів промислово-дослідної ділянки демінералізації шахтних вод на шахті «Тернівська» ПАТ «Криворізький залізорудний комбінат», «Очищення шахтних вод шахти ім. Артема ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» «Оптимізація скидання та утилізація надлишку шахтних вод» та інші. Основними напрямками всіх наукових праць з проблематики шахтних вод Кривбасу було відведення їх за територію Криворізького басейну з наступним скиданням у водні об'єкти чи геологічні структури, або дослідження технологій утилізації шахтних вод (зворотній осмос, кристалізація, випаровування чи комплексне застосування різних методів демінералізації). Аналіз запропонованих методів показав, що відведення шахтних вод за межі території Кривбасу з подальшим їх скидом в інші водні об'єкти або геологічні структури не може бути реалізовано із законодавчих та організаційних причин. Демінералізація шахтних вод різними способами є, безумовно, перспективним напрямом, але на сьогоднішній день також не може бути реалізована з наступних причин: - висока вартість проекту. За даними німецької компанії GIZ орієнтовна вартість установки з демінералізації шахтних вод складе 8 млрд. грн. в цінах 2017р. та з розрахунку на показник мінералізації 22 г/л. При показниках мінералізації, які перевищують 40 г/л капітальні витрати зростуть мінімум в півтора рази; - надмірні експлуатаційні витрати. За даними одного з розробників звіту про науково-дослідну роботу «Захист водних об'єктів від високомінералізованих шахтних, кар'єрних та стічних вод на базі інноваційних технологій їх переробки» демінералізація 1 м³ шахтних вод складе близько 7 доларів США без витрат на утилізацію сухого залишку, що дорівнює від 3,4 до 4,0 млрд. на рік в залежності від об'єму відкачування шахтних вод; - відсутність практики роботи з водами з високою мінералізацією понад 40 г/л. Максимальний показник мінералізації вод, які підлягають демінералізації у промислових масштабах, складає 22 г/л.; - відсутність рішень щодо утилізації близько 650 тис. тон сухого залишку. Система

управління шахтними водами Кривбасу повинна відповідати наступним критеріям: - відповідність чинному законодавству України; - мінімізація екологічних ризиків; - задоволення соціальних потреб; - економічна доцільність. Єдиним безальтернативним варіантом вирішення питання утилізації шахтних вод Кривбасу з урахуванням технічних, організаційних та правових аспектів, яке дозволить забезпечити дотримання вимог чинного законодавства, та суттєво зменшити навантаження на екосистему р. Інгулець, є закачування їх в підземні водоносні горизонти, що не містять прісних вод та не мають гідравлічного зв'язку з водоносними горизонтами, що залягають вище. Крім того, реалізація Проекту розпорядження дозволить забезпечити введення в експлуатацію ставка-накопичувача шахтних вод б. Свистунова, який вже 50 років є об'єктом незавершеного будівництва. Також Проектом розпорядження, на період його реалізації, передбачене впровадження тимчасової Альтернативної схеми акумуляції та скиду надлишків шахтних вод зі ставка-накопичувача б. Свистунова в р. Інгулець, що дозволить забезпечити реалізацію плану заходів з управління шахтними водами Кривбасу без призупинення роботи гірничорудних підприємств з підземного видобутку залізних руд, а також зменшити негативний вплив скиду високомінералізованих шахтних вод на екосистему р. Інгулець шляхом зменшення концентрацій забруднюючих речовин під час скидання у контрольному створі с. Андріївка Криворізького району Дніпропетровської області. Проектом розпорядження визначений перелік виконавців кожного заходу, фінансове забезпечення його виконання та очікувані результати від реалізації. У процесі здійснення СЕО будуть розглянуті наступні альтернативи: Альтернатива 1: «Нульовий сценарій» - опис, прогнозування та оцінка ситуації у випадку незатвердження зазначеного документа державного планування, що передбачає оцінку екологічних, техногенних, соціальних загроз населенню та навколишньому середовищу за його реалізації. Наслідками його буде збереження існуючої схеми акумуляції та скиду надлишків шахтних вод, яка не відповідає чинному законодавству України, зокрема ст. 72 Водного кодексу України, Закону України «Про охорону навколишнього середовища», та завдасть значної шкоди навколишньому середовищу (геологічному, водному, соціальному). Альтернатива 2: Варіант «Згортання» передбачає відмову від експлуатації підприємств з підземного видобутку залізних руд та припинення процесу відкачування шахтних вод на території м. Кривого Рогу. Оцінка інтегральних наслідків реалізації вказаних альтернативних варіантів буде відображена у Звіті про СЕО.

6. Дослідження, які необхідно провести, методи і критерії, що використовуватимуться під час стратегічної екологічної оцінки

Основною метою дослідження є оцінка негативних впливів діяльності, пов'язаної з реалізацією Проекту розпорядження на навколишнє середовище та здоров'я населення, можливі реакції екосистем та біоценозів на прямий чи опосередкований вплив людини, вирішення задач раціонального природокористування в сфері використання водних ресурсів. Для здійснення стратегічної екологічної оцінки будуть використовуватись вищевказані методи, зокрема буде здійснено: збір та аналіз інформації про поточний стан довкілля, включаючи значення ключових екологічних показників; проведення аналізу слабких та сильних сторін Проекту розпорядження з точки зору екологічної ситуації; проведення оцінки впливу Проекту розпорядження на складові довкілля та на стан здоров'я й добробут населення. Методи дослідження, що заплановані, об'єднуються у такі групи: логічні (методи індукції, дедукції, експертних оцінок, аналогії тощо) і формалізовані (статистичний, екстраполяційний і метод моделювання) та інші. Метод DELPHI – це інструмент структурованої комунікації, призначений для розробки об'єктивних аналітичних прогнозів та прийняття рішень на основі багаторазового експертного оцінювання для досягнення максимального консенсусу. Аналіз за допомогою дельфійського методу проводиться в декілька етапів, результати обробляються статистичними методами. Базовим принципом методу є те, що деяка кількість незалежних експертів краще оцінює та прогнозує результат, ніж структурована група. Планується використання методу SWOT-аналізу, який дозволяє моделювати наслідки та альтернативи. SWOT-аналіз використовується для аналізу внутрішніх сильних і слабких сторін, а також зовнішніх можливостей та загроз. Цей прийом зазвичай використовується для структурування якісної інформації. Класична

діаграма SWOT – це матриця два на два. Чотири квадранти в матриці SWOT: сильні, слабкі сторони, можливості та загрози. Метод DPSIR – Driving forces – Система DPSIR (драйвери, Drivers, тиск, Pressures, стан, State, вплив, Impact, відповіді, Responses) є причинно-наслідковою структурою, зорієнтованою на опис взаємодії між суспільством та навколишнім середовищем, яка часто використовується в процесі розробки сценаріїв. Рушійні сили (наприклад, розвиток галузі) призводять до тиску (наприклад, забруднення), зміни стану навколишнього середовища, впливу (наприклад, на здоров'я людини) і реакції щодо політики або управління. Система DPSIR використовується Європейським агентством з охорони навколишнього середовища. Методи оцінювання ризиків для довкілля та здоров'я населення також мають бути застосовані. Для цього використовуватимуться «матриці інцедентності та синергії». Для забезпечення інтегрованої оцінки впливу акумуляції та скидання шахтних вод на довкілля, слушно використовувати Системний підхід – напрям методології досліджень, який полягає в дослідженні об'єкта, як цілісної множини елементів в сукупності відношень і зв'язків між ними, тобто розгляд об'єкта як модель системи. Під час стратегічної екологічної оцінки будуть використані критерії: просторового (місцевий/регіональний/національний/транскордонний) та часового масштабу (довгостроковий (до 100 років), середньостроковий (5-10 років), короткостроковий (3-5 років); випадковий, тимчасовий; потенціалу впливу, потужності та сили й напрямку впливу (значний негативний вплив, помірний негативний вплив, нейтральний вплив, втручання не має ефекту, або такий вплив є незначним); щодо інтегральних характеристик впливу (кумулятивний / синергетичний); інших характеристик (прямий / непрямий).

7. Заходи, які передбачається розглянути для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування

Під час здійснення СЕО будуть розглянуті заходи, спрямовані на запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків на довкілля та здоров'я населення, визначені законодавством України та нормативно-правовою базою. При розробці заходів будуть враховані базові положення Закону України від 25 червня 1991 року № 1264-XII «Про охорону навколишнього природного середовища», який визначає загальні вимоги в галузі охорони навколишнього середовища при розміщенні, проектуванні, будівництві, введенні в експлуатацію, експлуатації, консервації, споруд та інших об'єктів (ст. 51). Заходи, спрямовані на запобігання, та зменшення негативного впливу на здоров'я населення при здійсненні планованої діяльності, будуть запропоновані у відповідності до вимог статті 24 Закону України від 24 лютого 1994 року №4004-XII «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» та інших законів України та підзаконних актів. Заходи щодо запобігання погіршення стану водних ресурсів, водних екосистем та відповідних масивів поверхневих вод будуть сформовані у відповідності до принципів, підходів і практики імплементації Директиви 2000/60/ЄС Європейського Парламенту і Ради «Про встановлення рамок діяльності Співтовариства в галузі водної політики» від 23 жовтня 2000 року з урахуванням положень Водного кодексу України (щодо забезпечення збереження, науково обґрунтованого, раціонального використання вод для потреб населення і галузей економіки, відтворення водних ресурсів, охорони вод від забруднення, засмічення та вичерпання, запобігання шкідливим діям вод та ліквідації їх наслідків, поліпшення стану водних об'єктів, а також охорони прав підприємств, установ, організацій і громадян на водокористування (стаття 2). Також будуть запропоновані заходи щодо запобігання та моніторингу несприятливих гідроморфологічних умов р. Інгулець, у яку здійснюється скидання надлишків шахтних вод. Будуть запропоновані заходи, спрямовані на запобігання та зменшення негативного впливу на іхтіофауну під час провадження діяльності щодо реалізації Проекту розпорядження. Також будуть запропоновані заходи щодо поліпшення якості води у басейні зазначеної річки, Карачунівському водосховищі, водозаборі Інгулецької зрошувальної системи що передбачено Указом Президента України від 23 березня 2021 року № 111 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 23 березня 2021 року «Про виклики і загрози національній безпеці України в екологічній сфері та першочергові заходи щодо їх нейтралізації».

8. Пропозиції щодо структури та змісту звіту про стратегічну екологічну оцінку

Стратегічну екологічну оцінку Проекту розпорядження буде виконано в обсягах, визначених статтею 11 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку». Пропонується така структура Звіту про СЕО: 1) зміст та основні цілі документа державного планування, його зв'язок з іншими документами державного планування; 2) характеристика поточного стану довкілля, у тому числі здоров'я населення, та прогнозні зміни цього стану, якщо документ державного планування не буде затверджено (за адміністративними даними, статистичною інформацією та результатами досліджень); 3) характеристика стану довкілля, умов життєдіяльності населення та стану його здоров'я на територіях, які ймовірно зазнають впливу (за адміністративними даними, статистичною інформацією та результатами досліджень); 4) екологічні проблеми, у тому числі ризики впливу на здоров'я населення, які стосуються документа державного планування, зокрема щодо територій з природоохоронним статусом (за адміністративними даними, статистичною інформацією та результатами досліджень); 5) зобов'язання у сфері охорони довкілля, у тому числі пов'язані із запобіганням негативному впливу на здоров'я населення, встановлені на міжнародному, державному та інших рівнях, що стосуються документа державного планування, а також шляхи врахування таких зобов'язань під час підготовки документа державного планування; 6) опис наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, у тому числі вторинних, кумулятивних, синергічних, коротко-, середньо- та довгострокових (1, 3-5 та 10-15 років відповідно, а за необхідності – 50- 100 років), постійних і тимчасових, позитивних і негативних наслідків; 7) заходи, що передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування; 8) обґрунтування вибору виправданих альтернатив, що розглядалися, опис способу, в який здійснювалася стратегічна екологічна оцінка, у тому числі будь-які ускладнення (недостатність інформації та технічних засобів під час здійснення такої оцінки); 9) заходи, передбачені для здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення; 10) опис ймовірних транскордонних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення (за наявності); 11) резюме нетехнічного характеру інформації, передбаченої пунктами 1-10, розраховане на широку аудиторію, обсягом 2-5 стор. Для складання Звіту про СЕО буде використано методичні положення, викладені в Методичних рекомендаціях із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування, затверджених наказом Міністерства екології та природних ресурсів України від 10 серпня 2018 року № 296.

9. Орган, до якого подаються зауваження та пропозиції та строки їх подання

Зауваження та пропозиції до Заяви про визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки проекту розпорядження Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до плану заходів з управління шахтними водами Кривбасу» подаються до Фонду державного майна України, 01133, Київ, вул. Генерала Алмазова, 18/9, на електронну адресу: info@spfu.gov.ua. Строк подання зауважень і пропозицій становить не менш 10 днів з дня опублікування Заяви про визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки проекту розпорядження Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до плану заходів з управління шахтними водами Кривбасу», тобто до 16 жовтня 2026 року (включно).

10. Повідомлення про оприлюднення Заяви про визначення обсягу СЕО:

офіційний сайт ФДМУ <https://www.spfu.gov.ua/> Дошка оголошень Новолатівської сільської ТГ (53772, Дніпропетровська область, Криворізький район, с. Новолатівка, вул. Шкільна, 18); Дошка оголошень ЦНАП Новолатівської сільської ТГ (53772, Дніпропетровська область, Криворізький район, с. Новолатівка, вул. Шкільна, 18); Зупинка громадського транспорту по вул. Лесі Українки у селі Новолатівка Криворізького району Дніпропетровської області від 06.10.2026

Замовник/Уповноважена особа замовника:

Фонд державного майна України (01133, Київ, вул. Генерала Алмазова, 18/9)/Хацюр
Ганна Володимирівна